

DEZVOLTAREA EULUI MATERIAL LA COPIL: “EU AM”

*Valentina Golumbeanu
Irina Ionescu*

Eul material se constituie ca simt al posesiunii și se dezvoltă pe măsura ce copilului i se dau în grijă, în folosire sau spre păstrare diferite obiecte – fie ele de uz comun, cum ar fi cele destinate menținerii igienei personale (periuța lui de dinți și paharul pentru spălat pe dinți, săpunul lui, prosopul, pieptanul, bolul sau de supă, cana, etc) ori obiectele de vestimentație, fie jucării sau alte cadouri, precum și obiectele de artizanat cu care își decorează spațiul personal, populându-și universul magic al copilăriei, proiectat din fantasmă în realitatea vieții cotidiene prin talismane, amulete, personaje mitice, tablouri, etc. Cu cât copilul va poseda mai multe obiecte, cu atât mai mult i se va dezvoltă simțul posesiunii și va învăța mai repede și mai ușor să folosească, adecvat și cu sens, prounele de posesie (meu, mea, al meu, a mea, ai mei, ale mele). Folosirea pronumelor de posesie este un moment foarte important, deoarece implică deja un salt calitativ în dezvoltarea conștiinței de sine, a constientizării propriei persoane, a drepturilor și puterii copilului de a manipula și detine sub control aspecte ale vieții obiectuale, materiale. Dezvoltarea eului material este de o importanță fundamentală în dezvoltarea psihologică a unui copil, deoarece influențează și determină o serie de alte procese, printre care *delimitarea* dintre el și ceilalți, care, într-un stadiu preliminar se realizează empiric și arbitrar prin diatezele lui “a avea” – “eu am jucăriile astea, tu le ai pe astea”, “astea sunt ale mele!”, “eu sunt al lui mama și al lui tata”, “aici e casa mea”, etc. În plus, faptul de “a avea” îi dă copilului și un sentiment de confort și securitate, deoarece învață ce înseamnă a avea control asupra a ceva și, în același timp, aceste experiențe timpurii ale posesiunii vor pune bazele unei tipologii responsabile sau iresponsabile, altruiste sau avare, dezinteresate sau echilibrate, moderate sau calice, etc. Copilul care posedă lucruri și care are certitudinea și siguranța că acestea nu îi vor fi luate înapoi, nu va tânji, în mod normal, la lucrurile altui copil, nu va fi parazitat de sentimente de invidie, urmate, în mod inevitabil de sentimente de culpabilitate și procese de conștiință, nu se va simți inferior în fața altor copii, nu va fi calic sau extrem de pofcios, nu va râvni mereu la toate lucrurile pe care nu le are.

La consolidarea eului material mai contribuie și spațiul personal al copilului – iată de ce este important pentru copil să aibă, cât mai devreme posibil, patul lui, camera lui cu lucrurile lui, așezate într-un spațiu distinct și nu amestecate cu lucrurile mamei sau ale tatălui. Această departajare ajută la “taierea” definitivă, din punct de vedere psihologic, a cordonului ombilical dintre copil și părinți (în special dintre copil și mama). Acest aspect este deosebit de important și echivalează ca importanță a unui fapt psihologic cu dezvoltarea schemei corporale. Ambele aceste aspecte – dezvoltarea schemei corporale (adică diferențierea dintre *mine* și ceilalți) și departajarea spațiului personal (adică diferențierea dintre *al meu* și al celorlalți) contribuie în mod fundamental la dezvoltarea autonomiei personale și la evitarea dezvoltării ulterioare a unei personalități dependente. Toate aceste lucruri se traduc, la nivel psihologic, printr-un proces de “întărcare”, care desparte copilul, mai întâi fiziologic, de uterul mamei, și apoi psihologic, de sânul mamei, făcându-l să înțeleagă că *ei* (mama și copilul) sunt *mai mulți* (evident, doi!) și că sunt *diferiți* (la naștere și în perioada imediat următoare, care se încheie, ca interval de dezvoltare, o dată cu întărcarea, copilul nu detine conștiința propriului corp, nu are o reprezentare asupra acestuia și nu face diferență dintre el și mama, ca și cum ei ar constitui un singur organism, ce fuzionează într-un echitabil proces de simbioză). Mamele care amână întărcarea și care alăptează copilul foarte mult (mai mult de 9 luni, existând cazuri în care

alaptarea la san dureaza chiar si 2 – 3 ani), dincolo de a intra in analiza aspectelor particulare de dinamica psihologica (ar insemna sa ne abatem prea mult de la subiectul nostru), incurajeaza alunecarea copilului catre o personalitate dependenta (de ceilalti) sau toxico-depenenta, pentru care viciile orale (abuzul de substante) si perversitatea Erosului pot deveni aspecte banale ale existentei cotidiene.

Mergand acum la cealalta extrema, copilul care va fi intarcat prea repede, sau nu va fi alaptat la san, va dezvolta de timpuriu o puternica dinamica a abandonului, va fi un copil anxios si dependent care, in copilaria mica se va ascunde mereu dupa “fusta mamei” si va plange adesea, iar apoi nu va vrea sa stea singur la gradinta ori la scoala, unde se va obisnui greu fara prezenta parintilor, si, probabil, va somatiza frecvent (in special prin afectiuni legate de procesele digestive).

In mod analog sunt la fel de daunatoare comportamentele dezechilibrate, nearmonizate ale mamei sau ale parintilor in ceea ce priveste comportamentul alimentar, de hranire sau nutritie a copilului. Hrana oferita in mod neadecvat, prea rar si la ore haotice (permitand ca copilul sa se deprinda cu frecvente stari de frustrare, de disconfort si angoasa generate de lipsa hranei si a caldurii materne), la fel ca si hrana oferita prea des, in mod nediscriminativ, fara a testa daca copilului ii este foame, sau hrana oferita in mod abuziv (cand copilul nu doreste sau o hrana care nu ii place) pot genera, la copilul care se dezvolta si creste, stari de angoasa si nesiguranta, uneori calicie (la copilul privat), stari de rebeliune si razvratire, refuz si opozitionism, un foarte accentuat simt al intimitatii personale si hipersensibilitate la intruziune (la copilul fortat), precum si, in unele cazuri, preferinte alimentare usor atipice, tabieturi legate de mancare, reactii adverse la diferite alimente (uneori tocmai la lapte!), somatizari frecvente in registrul tulburarilor gastrice de digestie si absorbtie a substantelor (indigestii, eruptii cutanate, asociate sau nu cu cazurile de exces alimentar), sau chiar tulburari ale comportamentului alimentar (anorexii, bulimii).

In concluzie, daca avem grija sa cladim un eu material armonios si echilibrat, ajutam la dezvoltarea unei tipologii caracteriale dezirabile atat din punct de vedere social, cat si din punctul de vedere al binelui personal (responsabilitate, grija si atentie fata de lucruri, generozitate, etc). Bineinteles, la polul opus se afla situatiile in care copilului i se dau inspre posesie mai multe lucruri decat poate el gestiona la varsta sa – in acest caz apare riscul unor atitudini de dezinteres, neglijenta, delasare (lucurile sunt adesea pierdute, stricate si deteriorate, aruncate si uitate prin diferite cotloane ale locuintei, etc).

La varsta adulta eul material este constituit din toate bunurile aflate in posesia persoanei, toata “zestrea” materiala care-o defineste si cu care se identifica avutul sau – locuinta, masina, obiectele de uz comun, venitul financiar, etc. În momentul în care își cucerește independența financiară, adultul care in copilarie a fost privat, prin lipsa materială, dar mai ales prin restricție, există foarte mari șanse să dezvolte tendințe marcate de avariție, teama de pierdere a avutului, nevoia de a aduna cât mai mult si de a ocupa un loc în societate etalonat dupa criteriile financiare. Adultul risipitor este, în general, cel care în perioada copilăriei a primit în posesie, în mod nediscriminativ, cât mai multe lucruri, care nu a suferit niciodata în urma pierderii unui lucru drag, fiindcă imediat era înlocuit de un altul, etc. Adultul echilibrat este cel caruia, in perioada copilariei, i s-au dat inspre posesie lucruri într-o maniera dozată și echilibrată. În ultimă instanță, adultul altruist este cel care a fost învățat, pe când era copil, că “a da” este la fel de firesc ca și “a primi”.